

Kinek szolgált a természet?

Margóczy Katalin¹, Málovics György², Gébert Judit² és Roboz Ágnes¹

¹ SZTE TTIK Ökológiai Tanszék, 6726 Szeged, Középfasor 52.,
e-mail: margoczy@bio.u-szeged.hu

² SZTE GTK Közgazdaságtani és Gazdaságfejlesztési Intézet,
Regionális Gazdaságfejlesztési Szakcsoport, 6722 Szeged, Kálvária sgt. 1

Összefoglaló: Kvalitatív társadalomkutatói módszerrel vizsgáltuk a természet által a helyi lakosoknak nyújtott szolgáltatásokat. Egy Maros-menti területen, Magyarcsanak környékén 28 félig strukturált mélyinterjút készítettünk, Gyula környékén pedig, egy szántóföldek és szikes gyeptoltok uralta tájban 16 személlyel beszélgettünk. Megállapítottuk, hogy a helyiek elsősorban a jólétüket legközvetlenebbül érintő termelő és kulturális szolgáltatásokat észlelik, ezeknek tulajdonítanak fontosságot. Minél határozottabb a hivatásos természetvédők jelenléte egy területen, annál nagyobb az esélye, hogy komoly konfliktus alakul ki a helyi közösségekkel szemben. A helyiek érdemi bevonása a védett területek kezelésébe (használatába) elengedhetetlennek tűnik. Hagyományos tudásuk felhasználása fontos természetvédelmi szempont, de fokozottan kell ügyelni arra is, hogy a területhasználat számukra is életlehetőséget biztosítson.

Kulcsszavak: ökoszisztéma szolgáltatások, helyi érdekeltek, nemzeti park, konfliktuskör.

Bevezetés

Az 1992-ben megszületett Biológiai Sokféleség Egyezmény inspirálásának hatására egy globális tudományos program során elkészítették a biológiai sokféleségről meglévő tudásunk áttekintését és összegzését. Az így létrejött Global Biodiversity Assessment még többnyire önmagában beszélt a biodiverzitás megőrzésének fontosságáról, azt magától értetődőnek tekintette (Heywood 1995). Egy évtized múltán azonban egy másik globális program, a Millennium Ecosystem Assessment (MEA) egyik kulcsüzenetében megállapították, hogy minden eddigi törekvés ellenére az utóbbi 50 évben a biodiverzitás soha nem látott mértékben csökkent, és a pusztulás nem látszik mérséklődni (MEA 2005). A MEA egy jelentős szemléletváltozás kezdetét jelentette a természetvédelem-

ben is (Margóczy 2009). A MEA kulcsüzenetei között szerepelnek olyan fontos megállapítások, miszerint a biodiverzitás nemcsak az anyagi jólétet növeli, hanem hozzájárul a biztonsághoz, a regenerálódáshoz, a társadalmi viszonyok javításához, az egészséghez és a szabadsághoz. Tehát a természet megőrzésének fő indoka az, hogy az ökoszisztémák (a természet nagy, működési egységei) nélkülözhetetlen javakat és szolgáltatásokat nyújtanak az emberiség számára. Az ökoszisztéma szolgáltatások tehát a legelterjedtebb megfogalmazása szerint a természetes és ember által módosított ökoszisztémák által a társadalom számára biztosított kézzel fogható és nem kézzel fogható hasznok (MEA 2003). Ezért alapvető fontosságú az ökoszisztéma szolgáltatások értékelési technikáinak kidolgozása és alkalmazása.

Magyarországon a Környezeti Társadalomkutatók Csoportja (ESSRG, Gödöllő, SZIE) készítette el a természet adta javak és szolgáltatások szakértői és állampolgári értelmezését (Kelemen *et al.* 2010a), és adott módszertani útmutatót a szolgáltatások nem pénzbeli értékeléséhez (Kelemen *et al.* 2010b). A nem pénzbeli értékelés során személyes interjúk készülnek a helyi emberekkel. A cél általában annak feltárása és megértése, hogy mit is gondolnak az emberek a helyi természeti környezetről, mit tartanak abban értéknek, életük, „jólétük” szempontjából fontosnak.

Hasonló felmérések készültek Magyarországon a Borsodi-ártér területén (Mihók *et al.* 2006), a Borsodi Mezőségen (Bodorkós & Mertens, 2009), a Kiskunságban (Kelemen *et al.* 2010a), és az Alpári öblözetben (Kelemen *et al.* 2009). Ezek a felmérések általában azt állapították meg, hogy a természetközeli területek közelében lakók és a területek helyi használói, a helyi közösségek tudatában vannak a természetközeli területek által biztosított ökoszisztéma szolgáltatások sokféleségének, és fontosnak tartják azokat is, amelyekből közvetlen anyagi hasznot nem remélhetnek. Az ökoszisztéma szolgáltatások koncepciójával a szolgáltatások hasznélvezői közti konfliktusok is könnyen megérthetők és felszínre hozhatók. Kelemen *et al.* (2009) részletesen elemezték az Alpári öblözetben a tájhasználat-váltás miatt bekövetkező változások következtében a helyi közösség és a nemzeti park igazgatóság között kialakult konfliktust.

Két területen vizsgáltuk és elemeztük az ökoszisztéma szolgáltatások helyiek által történő észlelését és értékelését. A kutatás eredeti céljai között nem szerepelt a természetvédelmi kezelő és a helyi lakosok közötti konfliktus feltárása, de az interjúkban gyakran, spontán módon szóba került ez a téma, így érdemesnek tartottuk ezt a kérdéskört is elemezni.

Módszerek

A kutatási területek jellemzése

Vizsgálatainkat egy magyar-román kutatási együttműködés keretében végeztük (Körmöczy 2011), ezért választottunk az országhatárhoz közeli területeket. Magyarcsanád közelében természetközeli területek a Maros hullámterében találhatóak. A hullámtér túlnyomó része a Körös-Maros Nemzeti Park Maros-ártér nevű egységének része. A tájtörténeti vizsgálatok szerint ezen a viszonylag magas ártéren a 18. századtól folyamatosan voltak erdők és gyepek, a szántók aránya a 20. század elején vált jelentőssé. Később, a század közepén faültetvényeket is létesítettek a hullámtérben. A helyi termelészövetkezet a gyepeket igen intenzíven használta, összesen mintegy 2000 állat legelt a 300 ha öntözött leelőn. A folyóhoz közeli területeken magántulajdonú kiskertek is voltak (Málovics *et al.* 2011). A kilencvenes évek végén a termelészövetkezet megszűnése és a Körös-Maros Nemzeti Park megalakulása szinte egybeesett, így a földek nem kerültek magántulajdonba. A nemzeti park igazgatóság átvette a terület kezelését. A nemzeti park igazgatóság a gyepeket saját állataival igyekszik legeltetni, de bérbé is adja őket, a tájidegen faültetvények helyére őshonos fajokat telepít, a kiskerteket igyekszik megvásárolni, a szántókat pedig gyeppé vagy erdővé alakítani (Csáki I. szóbeli közlés).

Gyula városától délre a fennmaradt szikes gyeppragmentumok a Gyula-szabadkígyósi gyepek nevű Natura 2000 területhez tartoznak. Ezen a területen a 18. sz. végétől kezdve fokozatosan felszántották a művelésre alkalmas területeket, de a szikes, vizenyős részek a mai napig megmaradtak gyeppé. A 20. sz. második felében a helyi termelészövetkezetek ezeken a gyepeken is viszonylag sok állatot legeltettek, főleg szarvasmarhát, és valamivel kevesebb juhot. A rendszerváltás (1990) után a terület túlnyomó része magántulajdonba került. A szántókon jellemző a nagy parcellaméretű, intenzív növénytermesztés. Az állatlétszám itt is a töredékére esett vissza, a gyepeken ma alig van legelő állat (Erdős *et al.* 2011). A földtulajdonosok főként a mezőgazdasági támogatásokból szereznek jövedelmet (Gébert *et al.* 2011).

Az alkalmazott társadalomtudományi kutatási módszerek

Kutatási céljaink eléréséhez kvalitatív társadalomkutatási módszertant választottunk (Kelemen *et al.* 2010b). A kutatás során 2010 nyarától 2011 janu-

árjával bezárólag a térségben lakók, területhasználók közül Magyarcsanád környékén 26, Gyula környékén pedig 16 személlyel készítettünk félig strukturált mélyinterjút, melynek során az interjúalanyt egy előre összeállított kérdéssort (interjúfonalat) rugalmasan követve kérdeztük, de hagytuk hogy esetleg más témákról is beszéljen.

Ez az interjúmennyiség egy „hagyományos” szemléletű társadalomtudományi kutatásban messze elégséges (Babbie 2008) azonban nem teszi lehetővé a statisztikai, kvantitatív értékelést, mert nem tudjuk, hogy reprezentatív volt-e a mintavételünk? Az interjúalanyok első körét a helyi természetvédelmi őr útmutatása alapján választottuk ki, majd az interjúalanyokat kértük meg, hogy ajánljanak számunkra további beszélgetőpartnereket. A megkérdezettek között Magyarcsanád környékén 14 gazdálkodó, 2 természetvédelmi szakember és 10 más foglalkozású helyi lakos, Gyula környékén pedig 10 gazdálkodó, 1 természetvédelmi szakember és 5 más foglalkozású helyi lakos volt.

Interjúink során – a megkérdezettek foglalkozásától, megélhetésétől, élet-helyzetétől függően – az alábbi témakörökre tértünk ki: az interjúalany munkája, élete, a helyi életlehetőségek, gazdálkodási lehetőségek, a helyi természeti értékek és a természeti környezet változásai. Az interjúk közben folyamatosan jegyzeteltünk, hangfelvételt nem készítettünk. Amikor az interjúkból idézünk, akkor ezt jegyzeteink alapján tesszük.

Az elemzésnél a Millennium Ecosystem Assessment (MEA 2005) tipológiája szerint csoportosítottuk az ökoszisztéma szolgáltatásokat (1. táblázat), és megnéztük, hogy egy-egy szolgáltatást sokan, többen, néhányan vagy egyáltalán nem említettek a két vizsgált területen. A támogató szolgáltatások értékelése kapcsán több kritika fogalmazódott meg az utóbbi időkben (pl. Hein *et al.* 2006), így jelen tanulmányban ezek elemzésére nem vállalkozunk.

A természetvédelemmel kapcsolatos vélekedések elemzésére a konfliktuskör (1. ábra) tipológiáját (Moore 2003) alkalmaztuk.

Eredmények

A ökoszisztéma szolgáltatások érzékelése és értékelése

Szinte minden interjúalanyunk mindkét területen kiemelt fontosságot tulajdonítanak a mezőgazdasági tevékenységgel összefüggő, a lakosok egzisztenciális helyzete szempontjából kulcsfontosságúnak tartott termelő szolgáltatások-

1. táblázat. A MEA (2005) által csoportosított ökoszisztéma szolgáltatások említésének gyakorisága a két mintaterületen. (+++: sokan említették, ++: többen említették, +: egy vagy néhány ember említette).

Ellátó szolgáltatások	Magyar- csanád	Gyula
élelmiszer	+++	+++
takarmány	+	++
energiaforrás, tüzelőanyag	++	++
faanyag, ill. egyéb nyersanyag	++	
biokémiai, orvosi célú anyagok	+	
genetikai készletek (fajgazdagság)	++	
díszítő elemek		
Szabályzó szolgáltatások		
széndioxid megkötés (levegő minőség)		+
éghajlat szabályozás		
felszíni és felszín alatti vizek szabályozása, minőségének fenntartása		
árvizek elleni védelem	+	
erózió elleni védelem	+	
faji reprodukció biztosítása	+	
szennyezőanyagok lebontása		
beporzás		
kártevők és fertőzések elleni védelem		
viharok elleni védelem		
zaj és por elleni védelem		+
biológiai nitrogén megkötés (biological nitrogen fixation)		
természet és biodiverzitás védelem	+	
Kulturális szolgáltatások		
kulturális, történelmi és vallási örökség	+	+
tudományos és oktatási szolgáltatás	+	
rekreáció és turizmus	++	++
esztétikai érték, vonzó tájkép	++	
egyéb kulturális vagy művészeti információk, inspiráció		
a hely szelleme	+++	

nak (1. táblázat). Az élelmiszertermelés kapcsán hangsúlyozzák a szántóföldi termelés és a zöldség és gyümölcsstermesztés fontosságát, az ehhez kiváló helyi adottságokat: „A Maros hazai oldalán kiválóak a természeti adottságok a mezőgazdasághoz. Búzát, kukoricát, zabot, árpat természetnek, később terjedt el a hagyma és a fokhagyma. Jellemző a gyökér.”

Sok interjúalany egyetért abban, hogy ma már az állattenyésztés nem jövedelmez eléggé, aki eddig foglalkozott vele, az is inkább növénytermesztésre váltott: „Régen sokkal több volt az állat a környéken. Az állattenyésztésből vígan meg lehetett élni, ma már nem tud megélni egy gazda ebből, mert nincs értéke a tejnek, a húsnak.”

Főleg Gyula környékén hangsúlyozták sokan, hogy a rossz szabályozások, és a túlzott bürokrácia versenyképtelen helyzetet teremtettek a mezőgazdaságban: „A mezőgazdasági törvények a gazdákat nagyon megszorítják. A legapróbb hibák miatt is kukacoskodnak, nem tarthatom a trágyát a földem szélén, két hónap után arrébb kell vinnem, ha csak 10 métert is, de ellenőrzik műholddal.”

A mezőgazdasági termelés mellett viszonylag gyakran említett termelő szolgáltatások még Magyarcsanád környékén a hal, illetve vadállomány. Szintén többen említik jelentős tényezőként a megújuló energiaforrásokat, elsősorban a tűzifát, és a mezőgazdasági termeléshez felhasznált földhőt. A termelő szolgáltatások közül megjelentek még az élelmiszerek közül a méz, az ivóvíz, valamint a biokémiai, orvosi célú nyersanyagok.

A szabályozó szolgáltatásokról viszonylag keveset beszéltek interjúalanyaink, és viszonylag kevés szabályozó szolgáltatás volt az, amiről a beszélgetések során egyáltalán szó esett. Ilyen szabályozó szolgáltatások Magyarcsanád környékén az árvizek elleni védelem, az erózió elleni védelem, a faji reprodukció biztosítása, valamint a természet- és biodiverzitás védelem. Gyula környékén a szabályozó szolgáltatások közül egyedül a „jó levegő biztosítása” került szóba, tehát a megkérdezettek ezeket a szolgáltatásokat nem érzékelik.

A kulturális szolgáltatások közül az összes szakirodalmi kategóriát megemlétték Magyarcsanád környéki interjúalanyaink (1. táblázat). Különös hangsúlyt (sok említést) kapott a kulturális, történelmi és vallási örökség, mint ökoszisztéma szolgáltatás. „A Maros a legfontosabb természeti érték, nyaranta a gyermekkel napokat töltünk a folyónál. Nem tudom elképzelni az életemet a Marost övező fák nélkül, melyek a tiszta levegőt biztosítják.” Többen is megemlétték az interjúalanyok közül, az ún. „a hely szelleme” szolgáltatást: „A volt anyósom úgy tisztelte a természetet, hogy ha kiment a Szigetbe, megölelte, megpuszilta

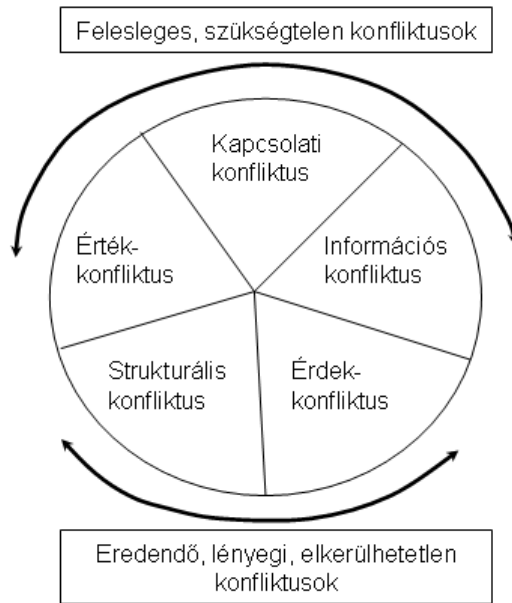
a diófát... Szeretünk itt élni: én már nem tudnék máshol élni. Itt szoktuk meg”

Egy-két interjúalany említette meg a tudományos és oktatási szolgáltatást, az esztétikai értéket, és az egyéb kulturális vagy művészeti információk, inspirációk szolgáltatásokat. Kulturális szolgáltatásként több interjúalany is említette a Gyula környéki kunhalmokat, és egy gazdálkodó a várat. A turizmusnak, mint kulturális szolgáltatásnak a jelentősége Gyulán nagy, ám megítélésében nem volt egyetértés az interjúalanyoknál. Egyesek annak fejlesztésében látják a város jövőjét, a mások inkább a mezőgazdaságra is számítanak.

A természetvédelmi kezelő és a helyiek közötti konfliktus

Mindkét kutatási területen feltűnt, hogy sok interjúalany negatívan nyilatkozott a természetvédők munkájáról, legalábbis a betartandó szabályokról, amelyek szerintük sokszor értelmetlenek, vagy egyenesen károsak a gazdálkodásnak: „Nem értek egyet a Nemzeti Park által megszabott szabályokkal. Régen rend volt a környéken, most meg még a fűvet se lehet levágni az út mellett. Feleslegesnek tartom a Nemzeti Park munkáját. Régen is éltek itt ezek az állatok, növények. Akkor nem védte őket senki, mégis megmaradtak.”

A konfliktuskör (1. ábra) tipológiáját alkalmazva a Magyarcsanak környékén készült interjúkra kijelenthető, hogy abban mindegyik konfliktustípus megjelenik. Az ökoszisztéma-szolgáltatások közti átváltás (amikor két szolgáltatás közül vagy az egyik, vagy a másik vehető csak igénybe) alapvetően egy érdekonfliktusnak tekinthető. Míg ugyanis a nemzeti park igazgatóság az élőhely rekonstrukcióban (biodiverzitás szolgáltatás) érdekelt a Maros hullámterében, addig a gazdálkodók és a helyi közösség egy része a termelő szolgáltatásokban, valamint a rekreációs és idegenforgalmi szolgáltatások kihasználásában érdekelt. A helyiek jelentős része a nemzeti park igazgatóságot egy olyan szervezetnek látja, amely nem elsősorban természetvédelmi célokat követ, hanem saját egzisztenciájának megteremtésén, nyereségének növelésén fáradozik. A strukturális konfliktusokat sokszor a felek által nem befolyásolt korlátozó tényezők alakítják ki, pl. távolság- vagy időkorlát, szervezeti felépítés, szervezési nehézségek stb. Itt ilyen nehézség lehet a nemzeti park igazgatóság bevételkényszere és emberi kapacitáshiánya. A megkérdezettek úgy érzik, hogy a nemzeti park igazgatóság nem kommunikál velük, nem kíváncsi a véleményükre, nem tájékoztatja őket. Így egy információs konfliktus is kialakul, amelyhez még egy értékkonfliktus is hozzájárul. Ugyanis a „szép”, „élvezhető”, „természetes” táj a helyiek szemé-

1. ábra. A konfliktusok típusai a konfliktuskör elmélete alapján. (Forrás: Kalóczkai, 2009).

ben egy emberi beavatkozásoktól nem mentes, „rendben tartott”, emberek által használható tájat jelent, nem pedig egy „elvadult” természetes tájat. Mindezek a konfliktusok komoly kapcsolati konfliktushoz vezetnek, amikor a helyiek egy része már kifejezetten ellenséges módon viszonyul a nemzeti park igazgatóságához és annak élőhely rekonstrukciós programjához.

Gyula környékén a gyepterületek Natura 2000 minősítése okozza a legtöbb természetvédelemmel kapcsolatos konfliktust. Hiába jelent esetleges plusz jövedelmet a nagyobb támogatás, a földtulajdonosoknak mégis tehernek érzik: „Évekkel ezelőtt tájékoztatták a gazdákat, hogy a gyepek kb. 100 ha Natura 2000-es területté lesz nyilvánítva, ezt mindenki ellenezte, de 2 éve hivatalosan is annak számít. Mióta megszületett a törvény megpróbáljuk azt betartani, pedig nyilvánvaló kárunk származik belőle: a kaszálási idők megszabása miatt rosszabb minőségű szénát tudunk csak lekaszálni és ezért bérelnünk kell más, nem védett területeket.” Ez alapvetően egy érdekkonfliktusnak tekinthető.

Értékelés

Kutatásunk alapján azt mondhatjuk, hogy a helyiek elsősorban a jólétüket legközvetlenebbül érintő termelő és kulturális szolgáltatásokat észlelik, leginkább ezeknek tulajdonítanak fontosságot. A vizsgált tájhoz való érzelmi kötődés (a „hely szelleme”, mint kulturális szolgáltatás) a Magyarcsanád-környékiekre jellemzőbb volt, sokan szeretettel emlegették a Maros menti tájat. Gyula környékén a szikes gyepeket azonban ilyen módon nem értékelték. Egy korábbi vizsgálat (Kelemen *et al.* 2009) is feltárta, hogy folyó menti táj szépsége, varázsa Tiszaalpáron is fontos volt a legtöbb helybéli számára, és ott a szabályzó szolgáltatásokat is többen említették mint az itt vizsgált területeken. A legjelentősebbnek azonban a tiszaaipáriak is a termelő szolgáltatásokat értékelték (Kelemen *et al.* 2009).

A feltárt és elemzett természetvédelemmel kapcsolatos konfliktus már-már típuskonfliktus Magyarországon, korábbi kutatások ugyanis hasonló helyzeteket tártak fel. Mihók *et al.* (2006) még csak futólag említik, hogy a hivatásos természetvédelemnek jelentős „közegellenállást” kell legyőzni, és láthatólag nincs elég kapacitásuk arra, hogy a helyben élő közösségek attitűdjét, ismereteit, szándékait szisztematikusan feltérképezzék. Bodorkós & Mertens (2009) intézményi elemzésük során egymásra halmozódó problémákat (kárpótlás, mezőgazdasági támogatás, tulajdonviszonyok, piaci lehetőségek, a természetvédők bevétel-kényszere) tártak fel ezen a területen. Kelemen *et al.* (2009) azt találták, hogy a tájhasználat-váltás miatt bekövetkező változások elsősorban érdekalapú konfliktusok kialakulását eredményezték a helyiek és a természetvédők között.

Az eddigi vizsgálatok alapján úgy tűnik, hogy minél határozottabb a hivatásos természetvédők jelenléte egy területen, minél nagyobb földterület vagyongazdálkodását végzik a saját szakmai megfontolásaik alapján, annál nagyobb az esélye, hogy komoly konfliktusok alakuljanak ki a helyi közösségekkel szemben, akik úgy élik ezt meg, hogy őket kirekesztik a természet által nyújtott szolgáltatások igénybevételéből (Magyarcsanád és Tiszaalpár környéke). Gyula környékén a földek magántulajdonban voltak, és a tulajdonosok, földhasználók berzenkedtek ugyan a Natura 2000 szabályzás ellen, de hajlamosabbak voltak belenyugodni, mert nem érezték magukat teljesen kirekesztettnek.

Gyakran hangoztatott vélemény, hogy a jelenleg védendő természeti értékek fennmaradásához hagyományos területhasználatra (organikus gazdálkodásra) van szükség. Egykor a tájban élő, gazdálkodó ember (pontosabban közösség)

tapasztalatai elegendőek voltak a tájak ökológiai rendszereinek hosszú távú, fenntartható használatához (Molnár *et al.* 2010). A hagyományos ökológiai tudás feltárása, megismerése nemcsak a természetvédelmi kezelések tervezésében lenne nagyon hasznos, hanem valószínűleg enyhíthetné a helyi gazdálkodók és természetvédők közötti ellentétet is. Vizsgálataink alapján azonban azt is megállapíthatjuk, hogy a helyi gazdák nem mindig ezeket a hagyományos, fenntartható területhasználati módszereket szeretnék alkalmazni, hanem olyanokat, amivel a jelenlegi piaci és technológiai lehetőségek mellett több jövedelemhez lehet jutni. A helyi gazdálkodók érdemi bevonása a védett területek kezelésébe (használatába) elengedhetetlennek tűnik. Fokozottan kell ügyelni arra is, hogy a területhasználat számukra is életlehetőséget biztosítson, mert csak ez oldhatja fel a jelenleg oly gyakran tapasztalt a helyi közösség és a természetvédők közötti konfliktust. A jelenlegi konfliktusok feloldásához a részvételi döntéshozási technikák fejlesztésére és alkalmazására is szükség van.

*

Köszönetnyilvánítás – Hálásan köszönjük 42 interjúalanyunknak, a terepi munkában részt vett hallgatóknak, valamint Csáki Imrének és Forgách Balázsnak a KMNPI természetvédelmi őrleinek a segítségét! A kutatásokat a HURO/0801/194 és a HURO/0901/205/2.2.2 számú programok támogatták.

Irodalomjegyzék

- Babbie, E. (2008): *A társadalomtudományi kutatás gyakorlata*. - Balassi Kiadó, Budapest.
- Bodorkós, B. & Mertens, C. (2009): Kié a föld? Intézményi elemzés a természetvédelem helyi irányításáról. – *Természetvédelmi Közlemények* 15: 103–118.
- Erdős, L., Bátori, Z., Zalatnai, M., Margóczy, K., Cseh, V., Tolnay, D. & Körmöczy, L. (2011): Effects of different land-uses on alkaline grasslands – implications for conservation. - In: Körmöczy L. (ed.): *Ecological and socio-economics relations in the valleys of river Körös/Cris and river Maros/Mures*. TISCIA monograph series. Szeged-Arad, pp. 97–110.
- Gébert, J., Málóvics, Gy. & Margóczy, K. (2011): Ecosystem services at Gyula site as perceived by local people. - In: Körmöczy L. (ed.): *Ecological and socio-economics relations in the valleys of river Körös/Cris and river Maros/Mures*. TISCIA monograph series. Szeged-Arad, pp. 176–209.
- Hein, L., van Koppen, K. A., de Groot, R.S. & van Ierland, E. C. (2006): Spatial scales, stakeholders and the valuation of ecosystem services. – *Ecological Economics* 57: 209–228.
- Heywood V. H. (ed.) (1995): *Global Biodiversity Assessment*. Cambridge University Press. 1140 pp.

- Kalóczkai, Á. (2009): *Nemzeti parkok és gazdák: együttműködés és konfliktus*. Szakdolgozat, Szent István Egyetem, Gödöllő.
- Kelemen, E., Bela, Gy. & Pataki, Gy. (2010a): *Természet adta javak és szolgáltatások: szakértői és állampolgári értelmezések*. – ESSRG Füzetek, 1. szám, SZIE KTI, Gödöllő. Környezetgazdaságtani Tanszék, Környezeti Társadalomkutatók Csoport, Gödöllő. 18 pp.
- Kelemen, E., Bela, Gy. & Pataki, Gy. (2010b): *Módszertani útmutató a természet adta javak és szolgáltatások nem pénzbeli értékeléséhez*. – ESSRG Füzetek, 2. szám, SZIE KTI Környezetgazdaságtani Tanszék, Környezeti Társadalomkutatók Csoport, Gödöllő. 21 pp.
- Kelemen, E., Málovics, Gy. & Margóczy, K. (2009): Ökoszisztéma szolgáltatások felmérése során feltárt konfliktusok az Alpári-öblözetben. – *Természetvédelmi Közlemények* **15**: 119–133.
- Körmöczy, L. (ed.) (2011): *Ecological and socio-economis relations in the valleys of river Körös/Cris and river Maros/Mures*. – TISCIA monograph series. Szeged-Arad. 230 pp. <http://expbio.bio.u-szeged.hu/ecology/tiscia/monograph/TISCIA-monograph9.pdf>
- Málovics, Gy., Margóczy, K. & Gébert, J. (2011): Ecosystem services at Magyarcsanád site as perceived by local people. - In: Körmöczy L. (ed.): *Ecological and socio-economics relations in the valleys of river Körös/Cris and river Maros/Mures*. – TISCIA monograph series. Szeged-Arad, pp. 175—208.
- Margóczy, K. (2009): A klasszikus, a modern és a posztmodern paradigma. – 8. *Magyar Ökológus Kongresszus, Előadások és poszterek összefoglalói*. 143 p.
- Mihók, B., Erős-Honti, Zs., Gálhidy, L., Bela, Gy., Illyés, E. & Tinya, F. (2006): A Borsodi-ártér természeti állapota a helyben élők és az ökológusok szemével – interdiszciplináris kutatás a hagyományos ökológiai tudásról. – *Természetvédelmi közlemények* **12**: 79–103.
- MEA (2003): Millennium Ecosystem Assessment. Ecosystems and human well-being. A framework for assessment. – Island Press, Washington, D.C.
- MEA (2005): Millennium Ecosystem Assessment. Ecosystems and Human Well-being: Synthesis. – Island Press, Washington, DC.
- Molnár, Zs., Bartha, S. & Babai, D. (2009): A népi növényzetismeret és az etnogeobotanikai, ökológiai antropológiai megközelítés szerepe napjaink vegetáció- és táj kutatásában. – *Botanikai Közlemények* **96**: 95–116.
- Moore, M. (2003): *The Mediation Process: Practical Strategies for Resolving Conflict*. Wiley, John & Sons, Incorporated, 3. kiadás.

Ecosystem services, to whom?

Katalin Margóczy¹, György Málovics², Judit Gébert² and Ágnes Roboz¹

¹ *University of Szeged, Department of Ecology, 6726 Szeged, Középfasor 52.*

² *University of Szeged, Institute of Economics and Economic Development, Division of Regional Economic Development, 6722 Szeged, Kálvária sgt. 1*

We studied the ecosystem services, perceived by local people applying qualitative social research method. 28 semi-structured in-depth interviews were made in a study site along the River Maros, near to the village Magyarcsanád, and we interviewed 16 people in the vicinity of Gyula, where the landscape is dominated by arable fields and alkali grasslands. We can conclude that local people perceive and give a key importance to those provisioning and cultural services that affect their welfare directly. If the activity of official nature conservationists is rather strong, development of a serious conflict between them and the local communities is very possible. So the participation of local people in decision-making on the management of protected areas is necessary. Using the traditional knowledge of local people is an important conservation goal, but to provide a benefit from land use to them is inevitable as well.

Keywords: ecosystem services, local stakeholders, national park, conflict circle.